Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA [*NIILO JÄÄSKINEN*] SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 8. septembrī [1]

Lieta C-324/14

Partner Apelski Dariusz
pret
Zarząd Oczyszczania Miasta

(Krajowa Izba Odwoławcza (Polija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Publiskais iepirkums — Direktīva 2004/18/EK — 48. panta 3. punkts — Komersanta tehnoloģiskā un profesionālā kompetence — Pretendentu iespēja "attiecīgajā gadījumā" izmantot citu subjektu kompetences — Saikņu starp pretendentu un šiem citiem subjektiem raksturs — Citu subjektu kompetenču izmantošanas forma un apmērs — Paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu pieprasītā informācija — Direktīvas 2014/24/ES nozīme Direktīvas 2004/18 interpretācijā

I – **Ievads**

1. Šis *Krajowa Izba Odwoławcza* (Valsts Pārsūdzību padome) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ietver divus juridiskus jautājumus, kas iekļaujas publisko iepirkumu tiesību jomā, un trešo jautājumu, kas skar plašāku jomu attiecībā uz to, cik lielā mērā direktīva, kura vēl nav stājusies spēkā attiecīgajā *ratione temporis* laikposmā un kuras transponēšanas termiņš vēl nav beidzies, var tikt izmantota kā palīglīdzeklis, interpretējot direktīvu, kuru tā galu galā aizstās.

2. Būtībā *Zarząd Oczyszczania Miasta* (Pilsētas Uzkopšanas pārvalde, turpmāk tekstā – "līgumslēdzēja iestāde"), kas ir Varšavas galvaspilsētas iestāde, izslēdza *PARTNER Dariusz Apelski* (turpmāk tekstā – "*PARTNER*") no publiskā iepirkuma procedūras par ielu mehānisku tīrīšanu Varšavā. Tā šādi ir rīkojusies tāpēc, ka nebija pārliecināta, ka *PARTNER* spēs pienācīgi pildīt līgumu, jo daļa no tā piedāvājuma iekļāva pakalpojumus, kurus sniedz trešā persona, kas atrodas citā un salīdzinoši attālā Polijas pilsētā.

3. Pirmajā jautājumu grupā *Krajowa Izba Odwoławcza* būtībā vai pat vienīgi jautā Tiesai par pierādījumiem, kādi tiek prasīti no komersanta, ja konkrēta līguma vajadzībām tas izmanto "citu juridisko personu kompetenci" saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu, piegādes valsts [publiskā iepirkuma] līgumu un pakalpojumu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 48. panta 3. punktu [2]. Šajos jautājumos tiek vaicāts par paziņojuma par paredzamo publisko iepirkumu saturu un piedāvājuma paskaidrojumu. Otrajā jautājumu grupā tiek vaicāts par apstākļiem, kādos par pārkāpumiem konkursa procedūrā elektroniska izsole, kuru līgumslēdzēja iestāde jau ir pabeigusi, var tikt atzīta par spēkā neesošu.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — OV 2004, L 134, 114. lpp.

4. Beidzot, pēdējā jautājumā Tiesai tiek vaicāts, vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK[3], var tikt izmantota kā Direktīvas 2004/18 interpretācijas vadlīnijas izskatāmo problēmu risināšanai, kaut arī Direktīva 2014/24 vēl nebija stājusies spēkā publiskā iepirkuma procedūras publikācijas dienā?

II – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Direktīva 2004/18*

5. Direktīvas 2004/18 2. pantā "Līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas principi" ir paredzēts, ka "līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārredzami".

6. Direktīvas 2004/18 44. pantā "Dalībnieku atbilstības pārbaude un atlase un līguma slēgšanas tiesību piešķiršana" ir noteikts:

"1. Līguma slēgšanas tiesības piešķir, pamatojoties uz 53. un 55. pantā paredzētajiem kritērijiem un ievērojot 24. pantu pēc tam, kad saskaņā ar 45. un 46. pantu neizslēgto komersantu atbilstību līgumslēdzējas iestādes ir pārbaudījušas atbilstoši 47. līdz 52. pantā minētajiem ekonomiskā un finanšu stāvokļa, profesionālās un tehniskās kompetences vai iespēju kritērijiem un – vajadzības gadījumā – saskaņā ar nediskriminēšanas noteikumiem un kritērijiem, kas minēti 3. punktā.

2. Līgumslēdzējas iestādes var prasīt kandidātu un pretendentu atbilstību minimālajiem iespēju līmeņiem atbilstīgi 47. un 48. pantam.

Konkrēta līguma saistībā prasītās 47. un 48. pantā minētās informācijas apjomam un minimālajiem iespēju līmeņiem jābūt attiecinātiem uz minētā līguma priekšmetu un samērojamiem ar to.

Šos minimālos līmeņus norāda līguma paziņojumā.

[..]"

7. Direktīvas 2004/18 48. pantā "Tehniskās un/vai profesionālās iespējas" ir noteikts:

"1. Komersantu tehniskās un/vai profesionālās iespējas novērtē un pārbauda saskaņā ar 2. un 3. punktu.

2. Komersantu tehniskās iespējas var pierādīt ar vienu vai vairākiem no turpmāk minētajiem līdzekļiem saistībā ar būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu veidu, apjomu vai nozīmīgumu:

a) i) [..]

ii) galveno iepriekšējos trijos gados veikto piegāžu vai sniegto pakalpojumu uzskaitījums, norādot summas, realizācijas laiku un saņēmējus gan valsts, gan privātajā sektorā.

[..]

3 — OV 2014, L 94, 65. lpp.

3. Komersants attiecīgā gadījumā un konkrēta līguma vajadzībām var izmantot citu juridisko personu kompetenci neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs. Šādā gadījumā komersantam jāpierāda līgumslēdzējai iestādei tas, ka viņa rīcībā būs līguma izpildei vajadzīgie resursi, piemēram, uzrādot minēto juridisko personu apņemšanās rakstu par vajadzīgo resursu nodošanu komersanta rīcībā.

[..]"

8. Direktīvas 2004/18 51. pantā "Papildu dokumentācija un informācija" ir noteikts, ka "līgumslēdzēja iestāde var uzaicināt komersantus papildināt vai precizēt sertifikātus un dokumentus, kas iesniegti saskaņā ar 45. līdz 50. pantu".

9. Direktīvas 2004/18 54. pantā "Elektronisku izsoļu izmantošana" ir noteikts:

"1. Dalībvalstis var noteikt, ka līgumslēdzējas iestādes drīkst izmantot elektroniskas izsoles.

[..]

4. Pirms rīkot elektronisku izsoli, līgumslēdzējas iestādes pilnībā paveic piedāvājumu sākotnējo novērtējumu atbilstīgi piešķiršanas kritērijam/kritēriju kopai un atbilstīgi noteiktajam šo kritēriju novērtējumam.

Vienlaikus visus pretendentus, kas iesnieguši pieņemamus piedāvājumus, elektroniski uzaicina iesniegt jaunas cenas un/vai jaunas vērtības; [..]

[..]

8. Pēc elektroniskas izsoles beigām līgumslēdzējas iestādes piešķir līguma slēgšanas tiesības saskaņā ar 53. pantu, pamatojoties uz elektroniskās izsoles rezultātiem.

Līgumslēdzējas iestādes nedrīkst izmantot elektroniskas izsoles neatbilstošā veidā, nedz arī tā, lai novērstu, ierobežotu vai kropļotu konkurenci vai lai mainītu līguma priekšmetu, par ko izsole ir izsludināta ar publicēto līguma paziņojumu un kas noteikts specifikācijā."

B – *Direktīva 2014/24*

10. Direktīvas 2014/24 63. pantā "Paļaušanās uz citu subjektu spējām" ir noteikts:

"1. Attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz saimniecisko un finansiālo stāvokli, kā noteikts 58. panta 3. punktā, un attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz tehnisko un profesionālo spēju, kā noteikts 58. panta 4. punktā, ekonomikas dalībnieks [komersants] var attiecīgā gadījumā un saistībā ar konkrētu līgumu paļauties uz citu subjektu spējām neatkarīgi no tā, kāda veida juridiskās saiknes pastāv starp to un šiem subjektiem. Tomēr attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz izglītību vai profesionālo kvalifikāciju, kā noteikts XII pielikuma II daļas f) punktā, vai uz attiecīgo profesionālo pieredzi, ekonomikas dalībnieki [komersanti] var paļauties tikai uz citu subjektu spējām, ja šis subjekts veiks darbus vai sniegs pakalpojumus, kuriem šīs spējas ir nepieciešamas. Ja ekonomikas dalībnieks [komersants] vēlas paļauties uz citu subjektu spējām, tas līgumslēdzējai iestādei pierāda, ka viņa rīcībā būs nepieciešamie līdzekļi, piemēram, uzrādot minēto subjektu saistības šajā sakarā.

[..]

2. Attiecībā uz būvdarbu līgumiem, pakalpojumu līgumiem un izvietošanas vai uzstādīšanas darbiem saistībā ar piegādes līgumu līgumslēdzējas iestādes var prasīt, lai konkrētus kritiski svarīgus uzdevumus pildītu tieši pats pretendents [..]".

11. Direktīvas 2014/24 90. panta "Transponēšana un pārejas noteikumi" 1. punktā ir noteikts, ka "dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības līdz 2016. gada 18. aprīlim. Dalībvalstis tūlīt dara Komisijai zināmus minēto aktu noteikumus". Saskaņā ar Direktīvas 2014/24 93. pantu šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, kas notika 2014. gada 28. martā.

III – **Fakti, tiesvedība un uzdotie jautājumi**

12. Līgumslēdzēja iestāde rīkoja publiskā iepirkuma procedūru attiecībā uz "ielu braucamās daļas kompleksu mehānisku tīrīšanu Varšavas galvaspilsētā 2014.–2017. gada ziemas un vasaras sezonā – I posms". Ievērojot, ka tās vērtība pārsniedz ES slieksni, procedūra tika publicēta 2013. gada 24. decembra *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. Līgumslēdzēja iestāde sadalīja līguma priekšmetu 8 daļās, kas aptvēra dažādus Varšavas rajonus, un pieļāva piedāvājumu iesniegšanu attiecībā uz daļām, neierobežojot daļu skaitu, par kurām komersants var iesniegt piedāvājumu. Tā rīkoja atvērto procedūru (atklāto konkursu), paredzot veikt elektronisku izsoli.

13. Tīrīšana ziemā ietver ziemas slidenuma novēršanu un likvidēšanu, nokaisot un uzirdinot valsts, reģionālas, apgabalu un pašvaldības nozīmes ielu brauktuves, pa kurām notiek vietējā sabiedriskā satiksme. Tīrīšana vasarā nozīmē ielu brauktuves slaucīšanu un mazgāšanu. Saskaņā ar konkursa nolikumu komersantiem bija jāpierāda šādu zināšanu un pieredzes esamība: tas pēdējos trijos gados pirms piedāvājuma iesniegšanas termiņa beigām, bet, ja darbības laiks ir īsāks, tad – tajā ir veicis vai veic pakalpojumus, kurus veido ceļu brauktuves uzturēšana ziemā, veikto darbu kopējai vērtībai esot vismaz PLN 1 000 000.

14. Līgumslēdzēja iestāde ir noteikusi, ka, izvērtējot atbilstību šim nosacījumam, tā ņems vērā vienīgi pakalpojumus, kuru ietvaros ziemas slidenuma novēršanai vai likvidēšanai ir izmantota mitrā tehnoloģija [4]. Līgumslēdzēja iestāde ir noteikusi arī, ka piedāvājuma par vairāk nekā vienu līguma daļu iesniegšanas gadījumā komersantam ir jāpierāda darbi ar attiecīgi lielāku vērtību, proti, PLN 1 000 000 reizinot ar līguma daļu skaitu, par ko tiek iesniegts piedāvājums. Tādēļ komersantam, kas ir iesniedzis piedāvājumus attiecībā uz 8 daļām, bija jāpierāda pakalpojumi vismaz PLN 8 000 000 vērtībā [5].

15. PARTNER piedāvājumam pievienotajā pakalpojumu sarakstā ir norādījis 14 pakalpojumus, no kuriem 12 norāda uz tā personīgo pieredzi, bet divi – uz *PUM Sp. z o.o.* ("*PUM*") ar juridisko adresi Grudzjondzā [*Grudziądz*] (aptuveni 227 km no Varšavas) kā citas juridiskās personas, kuras kompetenci *PARTNER* ir izmantojis, pieredzi. *PARTNER* piedāvājumam ir pievienojis *PUM Sp. z o.o.* apņemšanos "nodrošināt nepieciešamos resursus". Tajā ir norādīts veids, kādā tiks izmantoti nodrošinātie resursi, proti, konsultāciju pakalpojumi, kas ietver tostarp komersanta darbinieku mācības un konsultāciju sniegšanu komersantam, tostarp palīdzību problēmu risināšanā, kas var rasties līguma izpildes laikā.

16. Pēc tam, 2014. gada 11. martā, līgumslēdzēja iestāde informēja *PARTNER*, ka tā uzskata, ka komersantam neesot līguma izpildei vajadzīgo resursu. 2014. gada 18. martā *PARTNER* atbildēja, ka, ja tomēr līgumslēdzēja iestāde atzīst uzrādīto pieredzi par nepietiekamu, tā atlikušās pieredzes ieskaitīšanai esot jārīkojas šādā secībā: daļas V, I, II, III, VIII, IV, VII, VI. Šajā ziņā tas apgalvoja, ka, ja

4 — Proti, nātrija hlorīds vai nātrija hlorīda un kalcija hlorīda sajaukums, kas kaisot tiek samitrināts un kļūst par sāls šķīdumu.

5 — Lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu ir norādīts, ka tiesas sēdē iesniedzējtiesā līgumslēdzēja iestāde ir paskaidrojusi, ka tā novērtēja šī nosacījuma izpildi, saskaitot visu norādīto un akceptēto pakalpojumu summu un sadalot to ar 1 000 000, tādējādi iegūstot daļu skaitu, attiecībā uz kurām komersants atbilst šim nosacījumam.

komersants iesniedz piedāvājumu uz vairākām daļām, piedāvājums varot tikt aplūkots atsevišķi attiecībā uz katru no tām. Tādēļ iespējamai komersanta izslēgšanai un tā piedāvājuma noraidīšanai neesot jāattiecas uz visu līgumu, bet uz tā atsevišķu daļu, attiecībā uz kuru komersants neatbilst nosacījumiem.

17. Līgumslēdzēja iestāde, ņemot vērā, ka nav pierādīta atbilstības nosacījumu dalībai procedūrā izpilde, neieskaitīja daļēju *PARTNER* pieredzi un, pamatojoties uz Publisko iepirkumu likuma [6] (turpmāk tekstā – "*Ustawa Pzp*") 24. panta 2. punkta 4. apakšpunktu, izslēdza to no procedūras attiecībā uz katru līguma daļu. Līgumslēdzēja iestāde atzina, ka ņemot vērā darbu raksturu, pilsētas topogrāfijas zināšanas, laiku, kas vajadzīgs norādīto uzturēšanas ziemā standartu sasniegšanai utt., *PUM* nevar uzticami izpildīt pienākumus, kas izriet no veiktās procedūras, personīgi nepiedaloties līguma noteikumu izpildē. Pēc tam līgumslēdzēja iestāde rīkoja elektronisku izsoli, kurā *PARTNER* netika aicināts piedalīties.

18. Apelācijas sūdzībā *Krajowa Izba Odwoławcza PARTNER* norādīja, ka līgumslēdzēja iestāde esot nepareizi izskatījusi un novērtējusi piedāvājumus. Tas apgalvoja, ka līgumslēdzēja iestāde konkursa nolikumā neesot noteikusi, ka nosacījuma par atbilstošu zināšanu un pieredzes esamību izpildei līguma priekšmeta izpildē ir personīgi jāpiedalās personai, kas zināšanas vai pieredzi nodod *PARTNER*, vai ka pieredzei jāattiecas uz īpašām topogrāfiskām zināšanām.

19. Krajowa Izba Odwoławcza saskaņā ar LESD 267. pantu uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas 2004/18 [..] 48. panta 3. punkts, skatīts kopā ar tās 2. pantu, var tikt interpretēts tādējādi, ka ar "attiecīgo gadījumu", kad komersants var izmantot citu juridisko personu kompetenci, ir domāta ikviena situācija, kad attiecīgajam komersantam nav līgumslēdzējas iestādes prasītās kvalifikācijas un tas vēlas izmantot citu juridisko personu kompetenci? Vai arī norāde, ka komersants var izmantot citu juridisko personu kompetenci tikai "attiecīgajos gadījumos" kā ierobežojums ir jāsaprot tādējādi, ka šāda atsauce, pierādot komersantu kvalifikāciju publiskā iepirkuma procedūrā, ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, nevis parasti?

2) Vai Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, skatīts kopā ar tās 2. pantu, var tikt interpretēts tādējādi, ka tas, ka komersants izmanto citu juridisko personu kompetenci to zināšanu un pieredzes ziņā "neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs", kā arī to "resursu nodošana rīcībā" nozīmē, ka komersantam, izpildot līgumu, var ar šo juridisko personu nebūt nekādu saistību vai būt tikai ļoti vājas saistības, tas ir, ka tas var izpildīt līgumu patstāvīgi (nepiedaloties citai juridiskajai personai) vai ka šī līdzdalība var izpausties kā "padomu sniegšana", "konsultācijas" vai "mācības" u.tml.? Vai arī 48. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka juridiskajai personai, kuras kompetenci komersants izmanto, tiešām un personiski ir jāizpilda līgums tādā apmērā, kādā tiek norādīta tās kompetence?

3) Vai Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, skatīts kopā ar tās 2. pantu, var tikt interpretēts tādējādi, ka komersants, kam ir personiska pieredze, bet mazākā mērā, nekā tas gribētu pierādīt līgumslēdzējai iestādei (piemēram, nav pietiekama, lai varētu iesniegt piedāvājumu par visa publiskā iepirkuma izpildi), var papildus izmantot citu juridisko personu kompetenci, lai palielinātu savas izredzes publiskā iepirkuma procedūrā?

6 — *Ustawa Prawo zamówień publicznych* (Publisko iepirkumu likums) (konsolidētā redakcija, *Dziennik Ustaw*, 2013, 907. paragrāfs). 24. panta 2. punkta 4. apakšpunktā ir paredzēts: "no publisko iepirkumu procedūrām izslēdz arī [..] komersantus, kas nav pierādījuši atbilstību nosacījumiem, lai piedalītos procedūrā [..]".

4) Vai Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, skatīts kopā ar tās 2. pantu, var tikt interpretēts tādējādi, ka līgumslēdzēja iestāde paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai konkursa nolikumā var norādīt (vai tai pat ir jānorāda) noteikumus, ar kādiem komersants var izmantot citu juridisko personu kompetences, piemēram, kādā veidā komersantiem ir jāpiedalās līguma izpildē, kā ir jābūt saistītām komersanta un citu juridisko personu kompetencēm un vai cita juridiskā persona ir solidāri atbildīga par pareizu līguma izpildi apmērā, kādā komersants atsaucas uz citas juridiskās personas kompetenci?

5) Vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienādas un nediskriminējošas attieksmes pret komersantiem princips atļauj šādu citas juridiskas personas kompetences izmantošanu saskaņā ar direktīvas 48. panta 3. punktu, saskaņā ar kuru notiek divu vai vairāku juridisko personu, kam nav kompetences zināšanu un pieredzes ziņā, ko prasa līgumslēdzēja iestāde, kompetenču apvienošana?

6) Tādējādi – vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienādas un nediskriminējošas attieksmes pret komersantiem princips ļauj interpretēt Direktīvas 2004/18 44. pantu un 48. panta 3. punktu tādējādi, ka līgumslēdzējas iestādes noteiktie nosacījumi, lai piedalītos procedūrā, var tikt izpildīti tikai formāli nolūkā piedalīties procedūrā un neatkarīgi no faktiskās komersanta kvalifikācijas?

7) Vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienādas un nediskriminējošas attieksmes pret komersantiem princips ļauj gadījumā, kad ir pieļaujama piedāvājuma iesniegšana attiecībā uz līguma daļu, komersantam pēc piedāvājumu iesniegšanas, piemēram, papildinot vai precizējot dokumentus, norādīt, uz kuru līguma daļu attiecas viņa norādītā kompetence, kas atbilst nosacījumiem, lai varētu piedalīties procedūrā?

8) Vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienādas un nediskriminējošas attieksmes pret komersantiem princips, kā arī pārskatāmības princips ļauj atzīt par spēkā neesošu izdarītu izsoli un atkārtot elektronisko izsoli gadījumā, kad tā būtiskā ziņā tikusi veikta nepareizi, piemēram, tajā netika uzaicināti visi komersanti, kas iesnieguši pieņemamus piedāvājumus?

9) Vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienādas un nediskriminējošas attieksmes pret komersantiem princips, kā arī pārskatāmības princips ļauj piešķirt tiesības slēgt līgumu komersantam, kura piedāvājums ticis atlasīts šādā izsolē, to neatkārtojot, ja nevar tikt konstatēts, vai cita komersanta, kurš netika uzaicināts, dalība mainītu izsoles rezultātu?

10) Vai, interpretējot Direktīvas 2004/18 tiesību normas, kā interpretācijas vadlīnijas var tikt izmantoti Direktīvas 2014/24 [..] tiesību normu saturs un tās preambula, kaut arī nav beidzies tās transponēšanas termiņš, ciktāl tajā ir izskaidroti daži Eiropas Savienības likumdevēja pieņēmumi un nodomi un tā nav pretrunā Direktīvai 2004/18?"

20. Rakstveida apsvērumus iesniedza *PARTNER*, *Remondis Sp. z o.o.* un *MR Road Service Sp. z o.o*, kas iestājusies pamatlietā, Spānijas, Latvijas un Polijas valdības, kā arī Komisija. Tie visi, izņemot Latvijas valdību, kā arī līgumslēdzēja iestāde, kaut arī tā neiesniedza rakstveida apsvērumus, piedalījās 2015. gada 7. maija tiesas sēdē.

IV – **Analīze**

A – *Jautājumi par citas juridiskās personas tehnisko un profesionālo kompetenču izmantošanu (pirmais, otrais, trešais, piektais un sestais jautājums)*

21. Šajos prejudiciālajos jautājumos, kurus es aplūkošu kopā, iesniedzējtiesa būtībā lūdz norādījumus par apstākļiem, kādos pretendents konkrēta līguma vajadzībām var izmantot citu juridisko personu kompetences tehnoloģisko un/vai profesionālo iespēju ziņā, iesniedzot piedāvājumu šim līgumam. Šāda iespēja ir paredzēta Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktā. Manuprāt, šie jautājumi būtībā aptver trīs problēmas. Tās ir: 1) pretendenta tiesības izmantot ārējās kompetences, lai izpildītu līguma noteikumus attiecībā uz tehniskajām un/vai profesionālajām iespējām; 2) trešo personu kompetenču izmantošana praksē, un 3) vai šādas kompetences ir nododamas tādā ziņā, ka tās var tikt izmantotas, ņemot vērā konkrētā līguma raksturu un nolūku. Ir saprotams, ka, atbildot uz visiem jautājumiem, ir nozīmīgs 2. pants, kurā ir paredzēts vispārējs nediskriminācijas un pārskatāmības princips.

22. Vispirms ir vērts uzsvērt atšķirību starp citu juridisko personu kompetenču izmantošanu saskaņā ar Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktu un apakšuzņēmuma līgumu, kas ir paredzēts tās 25. pantā. Kā ir norādīts Spānijas rakstveida apsvērumos, šīm juridiskajām kārtībām ir divas atšķirības. Trešo personu kompetenču izmantošanas gadījumā tās tiek apvienotas ar pretendenta kompetencēm pirms līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas, turpretī apakšuzņēmuma līgums tiek noslēgts līguma izpildes brīdī. Otrkārt, apakšuzņēmuma līgumam ir piemērojami ierobežojumi, kuri neattiecas uz trešo personu kompetenču izmantošanu [7].

1) Pretendenta tiesības izmantot ārējās kompetences

23. Runājot par vārdiem "attiecīgajā gadījumā" Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktā, tie neuzliek nekādu būtisku ierobežojumu apstākļiem, kādos komersants var izmantot trešo personu resursus, iesniedzot piedāvājumu publiskā iepirkuma līgumam.

24. Manos secinājumos lietā *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino* (C-94/12, EU:C:2013:130) esmu norādījis, ka Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkta formulējums rosina atzīt komersantu tiesības izvēlēties šo atlases kritērija izpildes metodi, ja vien tie spēj pierādīt, ka to rīcībā faktiski ir konkrēta līguma izpildei nepieciešamie citu juridisko personu resursi [8]. Tāda interpretācija visvairāk atbilst mērķim atvērt publiskā iepirkuma līgumus plašākai iespējamai konkurencei, atbalstot mazo un vidējo uzņēmumu piedalīšanos.

25. Turklāt spriedumā lietā *Holst Italia* (C-176/98, EU:C:1999:593) Tiesa atzina, un vēlāk tas tika apstiprināts Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktā, ka komersanta un citas juridiskās personas vai juridisko personu, kuru [kompetences] komersants grib izmantot, starpā esošo saistību tiesiskais raksturs nav svarīgs [9].

7 — Direktīvas 2004/18 25. pantā ir noteikts, ka līguma dokumentos līgumslēdzējas iestādes var prasīt vai dalībvalsts var prasīt, lai pretendenti piedāvājumā norāda, par kādu daļu no līguma varētu tikt slēgti apakšuzņēmuma līgumi ar trešām personām, kā arī norādīt piedāvātos apakšuzņēmējus. Šajā tiesību normā ir noteikts, ka šī norāde neskar jautājumu par galvenā komersanta atbildību.

8 — Turpat, 24. punkts. Skat. it īpaši arī spriedumu *Siemens* un *ARGE Telekom* (C-314/01, EU:C:2004:159, 46. punkts) un spriedumus *Ballast Nedam Groep* (C-389/92, EU:C:1994:133) un *Ballast Nedam Groep* (C-5/97, EU:C:1997:636).

9 — Ģenerāladvokāta N. Jēskinena secinājumi lietā *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino* (C-94/12, EU:C:2013:130, 22. punkts). Šāda nostāja pamatojas uz Tiesas secinājumiem spriedumos *Ballast Nedam Groep* (C-5/97, EU:C:1997:636) un *Ballast Nedam Groep* (C-389/92, EU:C:1994:133), kur tika aplūkotas tiesiskās saistības starp vienas grupas sabiedrībām. Skat. secinājumu 20.–22. punktu.

26. Tātad saskaņā ar Tiesas judikatūru pretendentam principā nevar iebilst, ja tas papildus izmanto citu juridisko personu kompetences savu izredžu palielināšanai publiskā iepirkuma procedūrā. Tam tomēr ir piemērojami ierobežojumi, kurus es aprakstīšu turpmāk. Kā Komisija to ir norādījusi savos rakstveida apsvērumos, ir būtiski, ka pretendenta *rīcībā faktiski ir pieejamas* citu juridisko personu kompetences, lai varētu pienācīgi izpildīt līgumu. Šai "pieejamībai" nav jābūt kādā īpašā juridiskā formā.

2) Pretendenta iespējas izmantot trešo personu kompetences praksē

27. Neatkarīgi no iepriekšējos punktos minētā pretendentiem, kuri, izmanto citu juridisko personu kompetences, ir pienākums pierādīt līgumslēdzējai iestādei, ka šie resursi tiem faktiski ir pieejami [10]. No šī viedokļa Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts ir jālasa tādējādi, ka ar to tiek uzlikts pierādīšanas pienākums, kurā šo pierādījumu pārbaude ir jāveic līgumslēdzējai iestādei. Saskaņā ar Direktīvas 2004/18 44. panta 1. punktu līgumslēdzējai iestādei ir jāpārbauda kandidātu vai pretendentu atbilstība saskaņā ar šīs direktīvas 47.–52. pantā minētajiem kritērijiem [11]. Citiem vārdiem sakot, kā tiesas sēdē to ir uzsvērušas līgumslēdzēja iestāde un Polija, līgumslēdzējai iestādei ir saistošs pienākums nodrošināt, ka atlasītais pretendents praksē spēs pienācīgi izpildīt līgumu.

28. Direktīvas 2004/18 tiesību normu par trešo personu dalību publiskā iepirkuma līgumu izpildē mērķis ir nepieļaut tādu situāciju, kad uzņēmums var iegūt tiesības slēgt līgumu, kaut arī tam nav līguma izpildei vajadzīgo līdzekļu. Tādēļ ar Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktu līgumslēdzējai iestādei nav atļauts izmantot tikai formālu pieeju pretendenta iesniegtajiem pierādījumiem tai saistošo pienākumu dēļ. Citiem vārdiem sakot, nav pieļaujams, ka pretendenti atsaucas uz trešo personu kompetencēm ar nolūku tikai formāli izpildīt minimālās kompetences prasības, kas ir norādītas paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu.

3) Tehnoloģisko un/vai profesionālo iespēju nodošana

29. Spriedumā lietā *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino* (C-94/12, EU:C:2013:646) Tiesa ir interpretējusi Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punktu un 48. panta 3. punktu, skatot tos kopā ar šīs direktīvas 44. panta 2. punktu, tādējādi, ka tajos nav pieļauts vispārējais noteikums, ar ko komersantiem, kas piedalās būvdarbu publiskā iepirkuma procedūrā, tiek aizliegts attiecībā uz vienu un to pašu kvalifikācijas kategoriju izmantot vairāku uzņēmumu iespējas. Tomēr Tiesa ir piebildusi, ka "ir būvdarbi, kuriem piemīt īpatnības, kuras prasa noteiktas iespējas, kas nevar tikt iegūtas, apkopojot vairāku komersantu iespējas" un ka "tādā gadījumā līgumslēdzēja iestāde [..] var pamatoti prasīt, lai attiecīgo minimālo iespēju līmeni sasniegtu viens komersants" [12].

30. Ņemot vērā iepriekš minēto, šajā gadījumā aplūkojamā problēma ir tā, vai paziņojumā par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu norādītās tehnoloģiskās un profesionālās iespējas var būt nododamas. Ja tās nav nododamas, *PARTNER* nevar tikt kvalificēts kā pretendents.

31. Tehnoloģijas kompetenču nodošana attiecas uz jautājumu, vai tehnoloģija vai *know-how* var tikt pilnvērtīgi nodoti no viena komersanta citam, piemēram, izmantojot konsultācijas un padomu sniegšanu. Lietas dalībnieku rakstveida apsvērumos ir arī punkti, kuri drīzāk attiecas uz jautājumu, vai šādas citu juridisko personu kompetences vispār var tikt pievienotas, kāda, manuprāt, ir ES likumdevēja

10 — Skat. manus secinājumus lietā *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino* (C-94/12, EU:C:2013:130, 23. punkts).

11 — Spriedums *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino* (C-94/12, EU:C:2013:646, 26. punkts). Tāpat skat. spriedumu *Holst Italia* (C-176/98, EU:C:1999:593, 28. punkts).

12 — Spriedums *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino* (C-94/12, EU:C:2013:646, 35. punkts).

pieeja Direktīvas 2004/18 48. pantā. Tomēr pamatlietā strīds faktiski ir par to, vai *PUM* tehnoloģiskās iespējas var tikt nodotas *PARTNER*, ja pirmais minētais komersants pats tieši nepiedalīsies līguma izpildē. Strīds nav vienkārši par līdzīgo kompetenču pievienošanu jau esošajām *PARTNER* kompetencēm.

32. Daudz kas ir atkarīgs no apstākļiem un no līguma rakstura un priekšmeta. Pastāv kompetences, kas ir nododamas. Pieņemsim, ka valsts veselības aprūpes iestāde rīko publisko iepirkumu vēža formas skrīningam, izmantojot standarta tehnoloģiju, kas ir domāts noteiktai personu grupai. Tālāk pieņemsim, ka publiskā iepirkuma līguma noteikumos ir paredzēts, ka neskaidros gadījumos secinājumi ir jāapstiprina speciālistam ar noteikta līmeņa un augstāku profesionālo kvalifikāciju. Šādos apstākļos nav iemeslu, kāpēc pretendents nevarētu izmantot trešo personu, kura sniegtu vajadzīgās konsultācijas. Turpretim, ja līgums attiektos uz skrīningu, izmantojot jaunas un nestandarta metodes, līgumslēdzēja iestāde varētu pamatoti pieprasīt, lai pretendentam pašam būtu atbilstošas kompetences. Šeit mēs saskaramies ar jautājumu par faktiskajiem apstākļiem publiskā iepirkuma procedūrā.

33. Tātad, kā es jau minēju, ir jāņem vērā katra līguma raksturs un vajadzības, kuras ir jāapmierina. Šis jautājums ir jāvērtē valsts tiesai.

34. Jautājums par to, vai līgumslēdzēja iestāde var pieprasīt, lai trešā persona piedalītos līguma izpildē, kā vienīgo pierādīšanas līdzekli tam, ka attiecīgā pretendenta rīcībā ir atbilstošas kompetences, arī ir jāvērtē katrā gadījumā atsevišķi. Viss ir atkarīgs no līguma rakstura un nolūka. Manuprāt, nav grūti iedomāties situāciju, kad attiecīgajām saistībām ir tāds tehniskās sarežģītības līmenis, ka trešajai personai ar atbilstošu pieredzi, kuras kompetences tiek izmantotas, tās ir jāpilda, nevis jāsniedz padomi un konsultācijas pretendentam, kurš pats pildīs attiecīgās saistības.

4) Starpsecinājumi

35. Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, uz pirmo, otro, trešo, piekto un sesto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild šādi: Direktīvas 2004/18 44. pants un 48. panta 3. punkts, tos skatot kopā ar šīs direktīvas 2. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka vārdi "attiecīgā gadījumā" neuzliek būtisku ierobežojumu apstākļiem, kādos komersants var izmantot citu juridisko personu kompetences, lai pierādītu līgumslēdzējai iestādei, ka tam būs tehnoloģiskās un/vai profesionālās iespējas, kas ir vajadzīgas konkrētā publiskā iepirkuma līguma izpildei. Tiesisku saistību starp tirgus dalībnieku un citu juridisko personu raksturs nav būtisks, tomēr komersantam ir jāspēj pierādīt līgumslēdzējai iestādei, ka tā rīcībā faktiski ir visi līdzekļi līguma noteikumu izpildei. Pretendents var izmantot citu juridisko personu kompetences, lai pierādītu tā tehnoloģiskās un/vai profesionālās iespējas, ievērojot ierobežojumus, kuri izriet no līguma, kas ir jāizpilda, rakstura un nolūka.

B – *Paziņojums par paredzamo publisko iepirkumu, konkursa nolikums un solidārā atbildība (ceturtais jautājums)*

36. Ar ceturto prejudiciālo jautājumu būtībā tiek vaicāts, vai līgumslēdzēja iestāde paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai konkursa nolikumā var norādīt (vai tai pat ir jānorāda) noteikumus, ar kādiem pretendents var vai nevar izmantot citu juridisko personu kompetences? Konkrētāk, vai līgumslēdzēja iestāde var reglamentēt veidu, kādā pretendentam ir jāpiedalās līguma izpildē, kā ir jābūt saistītām attiecīgā pretendenta un citu juridisko personu kompetencēm, un to, vai cita juridiskā persona ir solidāri atbildīga par pareizu līguma izpildi apmērā, kādā pretendents atsaucas uz citas juridiskās personas kompetenci?

37. Spānija savos rakstveida apsvērumos norāda, ka paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai konkursa nolikumā ir jābūt norādītiem noteikumiem, ar kādiem pretendents var izmantot citu juridisko personu kompetences, ja šīs prasības ir samērīgas un tieši saistītas ar attiecīgā tirgus priekšmetu. Arī Polijas rakstveida apsvērumos ir šāda argumentācija.

38. Tomēr, pēc maniem uzskatiem, pareiza ir Komisijas nostāja. Tās rakstveida apsvērumos ir norādīts, ka, tā kā pretendentiem ir tiesības izmantot trešo personu kompetences, līgumslēdzējas iestādes nevar paredzēt nekādus tiešus nosacījumus, kuri var traucēt šīm tiesībām. Pretendentam ir tiesības noteikt, kā tas izmantos šīs kompetences. Komisija pareizi piebilst, ka praktisku iemeslu dēļ līgumslēdzējai iestādei var būt gandrīz neiespējami iepriekš sagatavot nolikumu veidiem, kādos var tikt izmantotas citu kompetences; iepriekš tā nevar paredzēt visus iespējamos scenārijus, kad var tikt izmantotas citu kompetences. Protams ir jāievēro kritēriji, kas ir noteikti *Swm Costruzioni 2* judikatūrā par gadījumiem, kuros šāda izmantošana nav pieļauta.

39. Uz šo prejudiciālo jautājumu attiecas vispārējie principi, kas ir noteikti Tiesas judikatūrā par paziņojumiem par paredzamo publisko iepirkumu un konkursu nolikumiem, kā arī *pārskatāmības princips*. Jāatgādina, ka pienākuma nodrošināt pārskatāmību mērķis ir garantēt, ka nepastāv līgumslēdzējas iestādes patvaļības risks [13], un ka vienlīdzīgas attieksmes princips un pārskatāmības pienākums aizliedz līgumslēdzējai iestādei noraidīt piedāvājumu, kas atbilst konkursa paziņojuma prasībām, pamatojoties uz minētajā konkursa paziņojumā neminētiem iemesliem [14]. Jānorāda arī, ka Direktīvas 2004/18 23. panta 2. punktā ir paredzēts, ka "tehniskās specifikācijas dod pretendentiem vienādas piekļuves iespēju un tās nerada nepamatotus šķēršļus valsts iepirkuma konkursa atklātībai", un ka saskaņā ar 23. panta 3. punkta c) apakšpunktu tehniskās prasības var ietvert prasības par darbības rezultātiem.

40. Pēc maniem uzskatiem, ja pastāv īpašie nosacījumi, kas ir paredzēti spriedumā lietā *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino* (C-94/12, EU:C:2013:646, 35. punkts), un līgumslēdzēja iestāde *kā nosacījumu publiskā iepirkuma procedūrā* pieprasa, lai attiecīgo minimālo kompetenču līmeni sasniegtu viens komersants, tad līgumslēdzējai iestādei tas ir iepriekš jāpaziņo paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu un/vai konkursa nolikumā. Šādos apstākļos Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktā nav pieļauta iespēja izmantot trešās personas kompetences. Šķiet, ka tas ir vienīgais veids, kā ievērot pārskatāmības pienākumu, pārbaudot pretendentu piemērotību, jo citādāk potenciālie pretendenti netiks informēti par visām obligātajām un beznosacījumu prasībām, kuras attiecas uz minimālajām kompetencēm [15].

41. Tomēr šis jautājums atšķiras no novērtējuma par to, vai pretendents, kurš izmanto citas juridiskās personas kompetences, *faktiski* atbilst tiem nosacījumiem par tehnoloģiskām un/vai profesionālām iespējām, kas ir paredzēti paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu. Tas var tikt pārbaudīts, tikai salīdzinot piedāvājumus ar piemērotības prasībām, kas ir norādītas paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu un konkursa nolikumā, ievērojot kritērijus, kas ir aprakstīti iepriekš pirmā, otrā, trešā, piektā un sestā jautājuma kontekstā.

13 — Spriedums *SC Enterprise Focused Solutions* (C-278/14, EU:C:2015:228, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

14 — Turpat, 28. punkts.

15 — Pēc analoģijas skat. judikatūru par publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijiem, piemēram, spriedumu Komisija/Francija (C-299/08, EU:C:2009:769, 41. punkts), kurā Tiesa noteica, ka "gan vienlīdzīgas attieksmes princips, gan pienākums nodrošināt pārskatāmību, kas no tā izriet, prasa, lai gan katra līguma priekšmets, *gan tā piešķiršanas kritēriji* būtu skaidri noteikti" (mans izcēlums). Skat. arī spriedumus *ATI EAC* un *Viaggi di Maio* u.c. (C-331/04, EU:C:2005:718), kura 32. punktā ir noteikti ierobežojumi īpašas nozīmes piešķiršanai publiskā iepirkuma kritērija apakšelementiem, un *Universale-Bau* u.c. (C-470/99, EU:C:2002:746, 100. punkts), kurā līgumslēdzējai iestādei tika uzlikts pienākums paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai konkursa dokumentos paredzēt noteikumus par īpašas nozīmes piešķiršanu kritērijiem, pēc kuriem tiks atlasīti pretendenti, kuri tiks uzaicināti uz konkursu.

42. Beidzot, saistībā ar solidāro atbildību Komisijas rakstveida apsvērumos, lai pamatotu argumentu tās atbalstam, ir minēta Direktīvas 2014/24 63. panta 1. punkta trešā daļa. Turpretī *PARTNER* un Spānija apgalvo, ka nav iespējams paredzēt solidāru atbildību, jo par līguma izpildi ir atbildīgs tikai pretendents, kas ir piedalījies konkursa procedūrā, nevis jebkāda cita juridiskā persona, kuras kompetences tas izmanto.

43. To iemeslu dēļ, kurus es izklāstīšu, atbildot uz desmito jautājumu, no Direktīvas 2014/24 nevar tikt atvasināti nekādi beznosacījuma noteikumi Direktīvas 2004/18 piemērošanai, ja Direktīvā 2004/18 to nav vai arī ja tajos ir paredzētas detalizētākas normas vai prasības nekā atbilstošajās Direktīvas 2004/18 tiesību normās. Tāpēc solidāras atbildības uzlikšana ir jāizslēdz līdz Direktīvas 2014/24 transponēšanas termiņa beigām.

44. Ņemot vērā šos apsvērumus, iesaku Tiesai uz ceturto prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, to skatot kopā ar šīs direktīvas 2. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka līgumslēdzējai iestādei paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai konkursa nolikumā ir jānorāda visi nosacījumi, kas nepieļauj izmantot Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktu, lai pierādītu atbilstību prasībām par minimālajām kompetencēm. Citādi līgumslēdzēja iestāde paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai konkursa nolikumā nevar paredzēt tiešus nosacījumus vai noteikumus par to, vai un kā pretendenti var izmantot citu juridisko personu kompetences.

C – *Piedāvājuma precizējumi (septītais jautājums)*

45. Ar septīto jautājumu būtībā tiek vaicāts, ciktāl līgumslēdzēja iestāde un pretendents var iesaistīties savstarpējās sarunās, piemēram, par dokumentu papildināšanu vai paskaidrošanu pēc piedāvājumu iesniegšanas gadījumā, kad ir pieļaujama piedāvājuma iesniegšana attiecībā uz līguma daļu. Šajā saistībā jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/18 51. pantu līgumslēdzēja iestāde var uzaicināt komersantus papildināt vai precizēt sertifikātus un dokumentus, kas iesniegti saskaņā ar 45.–50. pantu.

46. Manuprāt, uz šo jautājumu Tiesa var sniegt īsu atbildi. Tiesa jau ir izslēgusi jebkādas sarunas starp līgumslēdzēju iestādi un vienu vai otru pretendentu. Līgumslēdzējas iestādes nedrīkst lūgt, lai kandidāts, kura piedāvājumu tās uzskata par neprecīzu vai neatbilstošu iepirkuma procedūras specifikāciju tehniskajām prasībām, sniegtu paskaidrojumus pirms šādu piedāvājumu noraidīšanas [16].

47. Pēc piedāvājuma iesniegšanas tas vairs nevar tikt grozīts ne pēc pretendenta ierosmes, ne pēc līgumslēdzējas iestādes ierosmes [17]. Pēdējā minētā izņēmuma kārtā var lūgt tādus piedāvājuma datu precizējumus kā paskaidrojumi vai acīmredzamo pārrakstīšanās kļūdu labojumi, nepieprasot un neakceptējot nekādas piedāvājuma izmaiņas [18].

48. Pēc maniem uzskatiem, informācijas par piedāvājuma daļu prioritāro secību iesniegšana pēc piedāvājumu iesniegšanas ir nevis precizējums vien, bet būtiska piedāvājuma izmaiņa. Ar tās pieņemšanu tiktu pārkāpti godīgas konkurences principi. Tas neiekļaujas ārkārtas apstākļos, kuros ir pieļaujami piedāvājuma precizējumi.

16 — Spriedums *SAG ELV Slovensko* u.c. (C-599/10, EU:C:2012:191, 36. un 37. punkts). Jāatgādina, ka Direktīvā 2004/18 ir ietvertas tiesību normas par cenu aptauju attiecībā uz īpaši sarežģītiem līgumiem (29. pants) un par sarunu procedūrām (30. pants). Tomēr šīs tiesību normas neattiecas uz aplūkojamo gadījumu.

17 — Skat. spriedumu *Manova* (C-336/12, EU:C:2013:647), kura 31. punktā Tiesa ir noteikusi, ka "vienlīdzīgas attieksmes princips un pienākums nodrošināt pārskatāmību nepieļauj nekādas sarunas starp līgumslēdzēju iestādi un kādu no kandidātiem publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras laikā, kas nozīmē, ka principā piedāvājums pēc tā iesniegšanas vairs nevar tikt grozīts ne pēc līgumslēdzējas iestādes, ne pēc pretendenta ierosmes. No tā izriet, ka līgumslēdzēja iestāde, ja tā uzskata pretendenta piedāvājumu par neprecīzu vai par neatbilstošu iepirkuma dokumentos ietvertajām tehniskajām specifikācijām, nevar prasīt paskaidrojumus no pretendenta".

18 — Spriedums *SAG ELV Slovensko* u.c. (C-599/10, EU:C:2012:191, 40. un 41. punkts). Skat. arī spriedumu *Manova* (C-336/12, EU:C:2013:647, 32. punkts).

49. Tātad, pēc maniem uzskatiem, uz septīto jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienādas un nediskriminējošas attieksmes pret komersantiem princips gadījumā, kad ir pieļaujama piedāvājuma iesniegšana attiecībā uz līguma daļām, komersantam pēc piedāvājumu iesniegšanas neļauj norādīt, uz kuru līguma daļu attiecas viņa norādītā kompetence, lai pierādītu atbilstību nosacījumiem dalībai procedūrā.

D – *Pārkāpumi elektroniskajā izsolē (astotais un devītais jautājums)*

50. Astotais un devītais jautājums ir par sekām attiecībā uz līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, ja ne visiem atbilstošajiem pretendentiem ir ticis atļauts piedalīties elektroniskajā izsolē.

51. Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/18 54. panta 4. punkta otro daļu "vienlaikus visus pretendentus, kas iesnieguši pieņemamus piedāvājumus, elektroniski uzaicina iesniegt jaunas cenas un/vai jaunas vērtības". Ar Direktīvas 2004/18 54. panta 8. punktu nav pieļauts izmantot elektroniskas izsoles, tostarp, lai novērstu vai kropļotu konkurenci. Jānorāda arī, ka iesniedzējtiesa nejautā par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas ir pieejami komersantam gadījumā, ja elektroniskajā izsolē tikuši pieļauti pārkāpumi [19], bet par Direktīvā 2004/18 paredzētajiem līgumslēdzējas iestādes pienākumiem šādā situācijā.

52. Pēc maniem uzskatiem, ja pretendents, kas ir iesniedzis atbilstošu piedāvājumu, kurš atbilst paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu un konkursa tehnoloģiskajā nolikumā paredzētajiem kritērijiem, bija jāuzaicina piedalīties elektroniskajā izsolē saskaņā ar Direktīvas 2004/18 54. panta 4. punktu, bet tas netika uzaicināts, tad saskaņā ar vienādas un nediskriminējošas attieksmes prasību, kas ir paredzēta Direktīvas 2004/18 2. pantā, šī izsole ir jāatkārto. Tas ir jādara neatkarīgi no tā, vai dalība būtu mainījusi izsoles iznākumu vai nē [20]. Tas nozīmē, ka līguma slēgšanas tiesības nevar tikt piešķirtas, pamatojoties uz elektronisku izsoli ar šāda veida nelikumībām vai pārkāpumiem.

53. Šo iemeslu dēļ iesaku uz astoto un devīto jautājumu atbildēt tādējādi, ka Direktīvas 2004/18 2. pantā ir likts atzīt par spēkā neesošu un atkārtot elektronisku izsoli, ja pretendents, kas atbilst kritērijiem dalībai publiskajā iepirkumā, nav ticis uzaicināts piedalīties elektroniskajā izsolē.

E – *Vai Direktīva 2014/24 var tikt izmantota Direktīvas 2004/18 interpretācijā? (desmitais jautājums)*

54. Ar desmito jautājumu iesniedzējtiesa vaicā, vai, interpretējot Direktīvas 2004/18 tiesību normas, kā interpretācijas vadlīnijas var tikt izmantoti Direktīvas 2014/24 tiesību normu saturs un tās preambula, kaut arī nav beidzies tās transponēšanas termiņš, ciktāl tajā ir izskaidroti daži Savienības likumdevēja pieņēmumi un nodomi, kas nav pretrunā Direktīvai 2004/18?

55. Šis jautājums ir saistīts ar apstākli, ka Direktīvas 2014/24 63. panta nosaukums ir "Paļaušanās uz citu subjektu spējām" un šī panta 1. punktā ir paredzēti detalizētāki šai situācijai piemērojamie noteikumi nekā Direktīvā 2004/18. Tāpat kā Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktā Direktīvas 2014/24 63. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "juridiskās saiknes" veids subjektu starpā nav svarīgs. Tomēr Direktīvas 2014/24 63. panta 1. punktā ir precizēts, ka, ja ekonomikas dalībnieks

19 — Tie ir paredzēti 1989. gada 21. decembra Direktīvā 89/665/EEK par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (OV 1989, L 395, 33. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2007/66/EK, ar ko Padomes Direktīvas 89/665/EEK un 92/13/EEK groza attiecībā uz pārskatīšanas procedūru efektivitātes uzlabošanu valsts līgumu piešķiršanas jomā (OV L 335, 31. lpp.).

20 — Tiesas sēdē *PARTNER* norādīja, ka tas nav ticis uzaicināts piedalīties elektroniskajā izsolē par šī līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

[komersants] vēlas izmantot "izglītību vai profesionālo kvalifikāciju", vai "profesionālo pieredzi", tas var paļauties tikai uz citu subjektu spējām, ja šis subjekts veiks darbus vai sniegs pakalpojumus, kuriem šīs spējas ir nepieciešamas. Turklāt Direktīvas 2014/24 63. panta 2. punktā ir paredzēts, ka līgumslēdzējas iestādes var prasīt, lai konkrētus kritiski svarīgus uzdevumus pildītu tieši pats pretendents.

56. Vispirms ir jānorāda, ka iesniedzējtiesā izskatāmā problēma attiecas uz mijiedarbību *divu ES tiesību aktu starpā*. Tādējādi nav piemērojama judikatūra par tiem dalībvalstu pienākumiem direktīvas transponēšanai paredzētajā laikposmā [21], kuri attiecas uz valsts tiesību interpretāciju šī perioda laikā [22].

57. Turklāt jāatgādina, ka Tiesa nesen ir nolēmusi, ka apstākļos, kad Direktīva 2014/24/ES ir stājusies spēkā pēc tam, kad radušies pamatlietas faktiskie apstākļi, minētajā lietā tā nav piemērojama [23]. Tas atbilst agrākai Tiesas judikatūrai par pārejas laiku starp 1993. gada 14. jūnija Direktīvu 93/37/EEK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu [slēgšanas tiesību] piešķiršanas procedūras [24], un Direktīvu 2004/18. Lietā, kurā piedāvājums no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras ticis izslēgts pirms Direktīvas 2004/18 transponēšanas termiņa beigām, Tiesa nosprieda, ka "tiktu pārkāpts tiesiskās drošības princips, ja pamata lietā piemērojamie tiesību akti tiktu noteikti, pamatojoties uz attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas datumu" [25]. Tādējādi tika nospriests, ka "Direktīva 2004/18 nav piemērojama tādam lēmumam, ko līgumslēdzēja iestāde pieņēmusi būvdarbu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas ietvaros pirms šīs direktīvas transponēšanai paredzētā termiņa beigām" [26]. Tomēr iesniedzējtiesa izskatāmajā lietā nelūdz paskaidrojumu par saistību starp konkrētām agrākas un jaunākas direktīvas tiesību normām, bet lūdz tikai vispārējus norādījumus.

58. Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa vismaz vienā gadījumā ir atsaukusies gan uz Direktīvas 2014/24 preambulas apsvērumu, gan uz tās tiesību normu, interpretējot Direktīvu 2004/18. Tomēr tā nav paskaidrojusi šādas rīcības iemeslus [27].

59. Pēc maniem uzskatiem, saistība starp diviem secīgiem ES tiesību aktiem interpretācijas ziņā ir jāaplūko, ņemot vērā likumdevēja nodomu. Tomēr desmitā jautājuma formulējums šajā ziņā nav lietderīgs, jo nav skaidrs, vai frāze "daži Savienības likumdevēja pieņēmumi un nodomi" attiecas uz Direktīvas 2014/24 vai Direktīvas 2004/18 kontekstu.

60. Manuprāt, ir acīmredzami, ka Direktīva 2014/24 nevar izskaidrot likumdevēja nodomu Direktīvā 2004/18. Tomēr no Direktīvas 2004/24 preambulas un tiesību normām var saprast, ka likumdevēja nodoms attiecībā uz dažām tās tiesību normām ir bijis kodificēt pastāvošo judikatūru, kurā tikusi piemērota Direktīva 2004/18. Tādās situācijās nav šķēršļu vēlākas direktīvas ņemšanai vērā, interpretējot agrāko direktīvu. Turpretim, ja likumdevēja nodoms ir bijis atkāpties no Direktīvas 2004/18 tiesību normām vai no pastāvošās judikatūras, jaunā direktīva nevar tikt izmantota kā vadlīnijas agrākas direktīvas interpretācijai.

21 — Skat., piemēram, nesenos ģenerāladvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumus lietā *bpost* (C-340/13, EU:C:2014:2302, 29. punkts), kurā ir atsauce uz spiedumiem *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628, 45. punkts), *ATRAL* (C-14/02, EU:C:2003:265, 58. punkts) un *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias* u.c. (C-43/10, EU:C:2012:560, 57. punkts).

22 — Turpat, atsaucoties uz spriedumu *Adeneler* u.c. (C-212/04, EU:C:2006:443, 122. un 123. punkts).

23 — Spriedums *Ambisig* (C-601/13, EU:C:2015:204, 24. punkts).

24 — OV L 199, 54. lpp.

25 — Spriedums *Hochtief* un *Linde-Kca-Dresden* (C-138/08, EU:C:2009:627, 29. punkts).

26 — Turpat, 30. punkts. Jāpiebilst, ka šāda pieeja atbilst Tiesas pieejai spriedumos *Monsees* (C-350/97, EU:C:1999:242, 27. punkts) un Komisija/Francija (C-337/98, EU:C:2000:543, 38. un 39. punkts).

27 — Spriedums *Generali-Providencia Biztosító* (C-470/13, EU:C:2014:2469, 37. punkts). Jānorāda arī, ka ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*] savos secinājumos lietā *Auroux* u.c. (C-220/05, EU:C:2006:410, 50. punkts) ir atsaukusies uz Direktīvas 2004/18 tiesību normu, lai apstiprinātu Direktīvas 93/37 interpretāciju, kaut arī pēdējā direktīva vēl nebija piemērojama *ratione temporis*. Tomēr Tiesa sprieduma *Auroux* u.c. (C-220/05, EU:C:2007:31) 61. punktā ir norādījusi, ka konkrētā Direktīvas 2004/18 tiesību norma "*ratione temporis* nav piemērojama faktiem pamata prāvā". Skat. arī apsvērumu ģenerāladvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumu lietā *Azienda sanitaria locale n. 5* "*Spezzino*" u.c. (C-113/13, EU:C:2014:291) 40. punktā un Direktīvas 2014/24 piemērošanas izslēgšanu Tiesas sprieduma *Azienda sanitaria locale n. 5* "*Spezzino*" u.c. (C-113/13, EU:C:2014:2440) 8. punktā.

61. No otras puses, iesniedzējtiesa min atrunu. Desmitajā jautājumā ir teikts, ka Direktīva 2014/24 nav jāņem vērā, ja tā ir "pretrunā Direktīvai 2004/18". Tas, protams, ir izskaidrojams ar tiesiskās noteiktības principu, kas aizliedz pasākuma, kurš nav piemērojams *ratione temporis*, piemērošanu ar atpakaļejošu spēku [28].

62. Tomēr jautājuma pamatā ir Direktīvas 2014/24 tiesību normas, ar kurām Direktīva 2004/18 vai judikatūra, kur tā ir piemērojama, tiek papildinātas ar detaļām, ja nav loģiskas pretrunas starp tiesību aktiem, jo Direktīvā 2004/18 nekas nav teikts par konkrēto gadījumu vai arī tā nav precīza.

63. Pēc maniem uzskatiem, no tiesiskās noteiktības principa izriet, ka beznosacījuma noteikumi vai nosacījumi, kas ir pamatoti ar Direktīvu 2014/24, nevar tikt piemēroti kā Direktīvas 2004/18 "interpretācijas", nelabvēlīgi ietekmējot komersantus, kuri piedalās publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās. Tomēr, ja likumdevēja nodoms aiz attiecīgajām Direktīvas 2014/24 tiesību normām ir vēl vairāk atbalstīt spēkā esošo tiesību normu un judikatūras harmonizāciju, nevis sadrumstalot to, tad nav nekādu šķēršļu to kā Direktīvas 2004/18 interpretācijas vadlīniju izmantošanai.

64. Šo iemeslu dēļ es iesaku uz desmito jautājumu atbildēt tādējādi, ka, interpretējot Direktīvas 2004/18 tiesību normas, kā interpretācijas vadlīnijas var tikt izmantoti Direktīvas 2014/24 tiesību normu saturs un tās preambula, kaut arī nav beidzies tās transponēšanas termiņš, ciktāl tajā ir kodificēta judikatūra par Direktīvas 2004/18 piemērošanu vai tā ir papildināta ar detaļām, un tā nav pretrunā Direktīvai 2004/18 un neparedz beznosacījuma noteikumus vai nosacījumus, nelabvēlīgi ietekmējot komersantus.

V – **Secinājumi**

65. Ņemot vērā šos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Krajowa Izba Odwoławcza* uzdotajiem prejudiciāliem jautājumiem atbildēt šādi:

Par pirmo, otro, trešo, piekto un sesto jautājumu

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu, piegādes valsts [publiskā iepirkuma] līgumu un pakalpojumu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 44. pants un 48. panta 3. punkts, tos skatot kopā ar šīs direktīvas 2. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka vārdi "attiecīgā gadījumā" neuzliek būtisku ierobežojumu apstākļiem, kādos komersants var izmantot citu juridisko personu kompetences, lai pierādītu līgumslēdzējai iestādei, ka tam būs tehnoloģiskās un/vai profesionālās iespējas, kas ir vajadzīgas konkrētā publiskā iepirkuma līguma izpildei. Tiesisku saistību starp tirgus dalībnieku un citu juridisko personu raksturs nav būtisks, tomēr komersantam ir jāspēj pierādīt līgumslēdzējai iestādei, ka tā rīcībā faktiski ir visi līdzekļi līguma noteikumu izpildei. Pretendents var izmantot citu juridisko personu kompetences, lai pierādītu tā tehnoloģiskās un/vai profesionālās iespējas, ievērojot ierobežojumus, kuri izriet no līguma, kas ir jāizpilda, rakstura un priekšmeta.

Par ceturto jautājumu

28 — Šeit ir jāatgādina klasiskais Tiesas formulējums spriedumā *Fédesa* u.c. (C-331/88, EU:C:1990:391, 45. punkts), kurā tika nolemts, ka "tiesiskās noteiktības princips nepieļauj, ka Kopienu tiesību akta piemērojamība laikā tiek noteikta ar brīdi pirms tā publicēšanas, izņēmuma kārtā ir pieļaujams pretējais, ja to prasa tādējādi sasniedzamais mērķis un ja pienācīgi tiek ievērota iesaistīto personu tiesiskā paļāvība". Šajā lietā nepastāv šie atpakaļejošam spēkam nepieciešamie nosacījumi.

Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, to skatot kopā ar šīs direktīvas 2. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka līgumslēdzējai iestādei paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai konkursa nolikumā ir jānorāda visi nosacījumi, kas nepieļauj izmantot Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktu, lai pierādītu atbilstību prasībām par minimālajām kompetencēm. Citādi līgumslēdzēja iestāde paziņojumā par paredzamo publisko iepirkumu vai konkursa nolikumā nevar paredzēt tiešus nosacījumus vai noteikumus par to, vai un kā pretendenti var izmantot citu juridisko personu kompetences.

Par septīto jautājumu

Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienādas un nediskriminējošas attieksmes pret komersantiem princips neļauj gadījumā, kad ir pieļaujama piedāvājuma iesniegšana attiecībā uz līguma daļām, komersantam pēc piedāvājumu iesniegšanas norādīt, uz kuru līguma daļu attiecas viņa norādītā kompetence, lai pierādītu atbilstību nosacījumiem dalībai procedūrā.

Par astoto un devīto jautājumu

Direktīvas 2004/18 2. pantā ir likts atzīt par spēkā neesošu un atkārtot elektronisku izsoli, ja pretendents, kas atbilst kritērijiem dalībai publiskajā iepirkumā, nav ticis uzaicināts piedalīties elektroniskajā izsolē.

Par desmito jautājumu

Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK var tikt izmantota kā Direktīvas 2004/18 interpretācijas vadlīnijas, kaut arī vēl nav beidzies Direktīvas 2014/24 transponēšanas termiņš, bet tikai tiktāl, ciktāl tajā ir kodificēta judikatūra par Direktīvas 2004/18 piemērošanu vai tā ir papildināta ar detaļām, un attiecīgās Direktīvas 2014/24 tiesību normas nav pretrunā Direktīvai 2004/18 un neparedz beznosacījuma noteikumus vai nosacījumus, nelabvēlīgi ietekmējot komersantus.